

ЕКОНОМІКА ЕКОСИСТЕМНИХ ПОСЛУГ: МЕТОДОЛОГІЯ РОЗВИТКУ

к.е.н. доц. **Ярова І.Є.**

Сумський національний аграрний університет (Україна)

В економіці природокористування усе частіше зустрічається термін «економіка екосистем», «економіка біорізноманіття» та «економіка екосистемних послуг», кожному з яких також бракує чіткого визначення та принципів застосування.

Економіка екосистемних послуг нами розглядається як сфера природо-суспільного розвитку, в якій на основі екосистемного управління природогосподаруванням та використання різноманітних ресурсів здійснюється використання та відтворення (виробництво), обмін, розподіл та споживання екосистемних товарів і послуг, формується і постійно розвиваються механізми та інструменти включення їх в систему соціально-економічних та еколого-економічних відносин.

Економіка екосистемних послуг ґрунтується на застосуванні екосистемного підходу до управління природо господаруванням, раціональним використанням, відтворенням та охороною природних ресурсів та довкілля. Екосистемний підхід представляє собою методологічну основу для обґрунтування економічними суб'єктами управлінських рішень у процесі розробки стратегій розвитку та формування способів сталого використання екосистем різного ієрархічного рівня. Визначальною складовою формування екосистемного підходу до управління економічними системами є екосистемні послуги.

Також варто відзначити, що класифікація видів екосистемних послуг, напрями їх використання та відтворення, на наш погляд, більш логічно узгоджується з існуючою соціально-екологічною парадигмою переходу від природокористування до природо- господарування, оскільки остання включає структурні елементи: природоосвоєння, природокористування, природопоспоживання, природоперетворення, природооблаштування, природовідтворення, природоінтелектуалізація, природопізнання.

Реалізація екосистемного підходу в сфері використання та відтворення природних ресурсів потребує, на наш погляд, розвитку нової видової форми підприємництва у сфері природогосподарування, яке нами визначається як екосистемне.

Екосистемне підприємництво у сфері природогосподарування – це інноваційне підприємництво, пов'язане з відтворенням та реалізацією соціально-екологічних функцій у формі відтворення та використання екосистемної продукції та послуг, а також збереженням біорізноманіття і відповідає принципам екосистемного управління природно-ресурсним потенціалом. Можна також сказати, що екосистемне підприємництво пов'язане із здійсненням природо господарських робіт, які необхідні для відтворення та підтримки природних екосистем для забезпечення реалізації середовищевітвірних, середовищеперетворювальних, середовищезахисних їх функцій на міжгалузевій основі. Зокрема, про екосистемне підприємництво може йти мова, коли на комерційній основі забезпечується використання, наприклад екосистемних послуг (функцій) природних об'єктів для забезпечення ефективного функціонування суб'єктів сільського, водного, дорожньо-транспортного господарств та ін.

З метою пояснення екосистемного підходу до управління економічними суб'єктами використовуються також наступні терміни: «екосистемне управління», «управління, що базується на екосистемному підході», «екосистемно - орієнтований підхід», «екосистемний менеджмент», «підхід екосистемного управління». Так, наприклад, екосистемне управління лісами,

лісогосподарюванням спрямовано на реалізацію екосистемного підходу до раціонального використання та відтворення лісових ресурсів, який також значною мірою має регулюючу основу з боку державних структур з урахуванням міжнародних ініціатив щодо сталого розвитку лісового господарства. Екосистемне управління лісами, лісовим господарством спрямовано на підтримку екологічно збалансованого розвитку лісових біогеоценозів у взаємозв'язку з лісогосподарським та ліспромисловим виробництвами, а також станом навколишнього природного середовища.

Таким чином, екосистемний підхід до управління природогосподарюванням характеризуються інституціонально-регулюючою основою і мають за мету врахування саме екологічних факторів у процесах використання та відтворення природних ресурсів за умов рівноважливості економічних та соціальних аспектів використання, відтворення та охорони природних ресурсів. При цьому екологічне та екосистемне управління повинно бути імплементовано у загальну систему управління природогосподарюванням.

Ярова, І.Є. Економіка екосистемних послуг: методологія розвитку [Текст] / І.Є. Ярова // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О. Ф., м. Суми, 27 травня 2015 р. / За заг. ред. О.В. Прокопенко, М.М. Петрушенка. – Суми: СумДУ, 2015. – С. 49-50.